

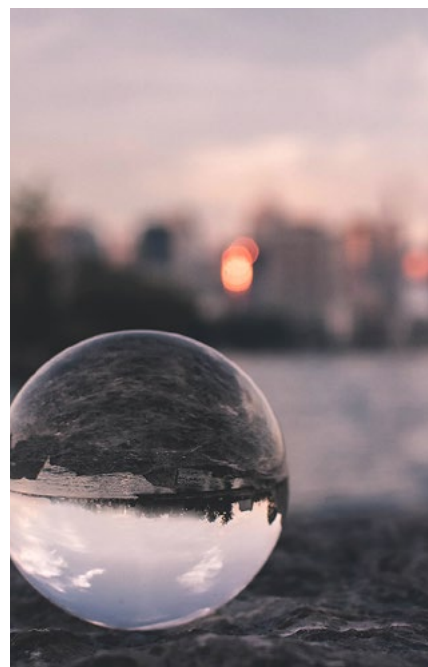

RIKTLINJER FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

INNEHÅLL

1. Inledning	3
2. Agenda 2030 - målen ur undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområdes perspektiv	5
3. Riktlinjer	7
3.1 En hållbar grund för förvaltningsområdet	8
3.2 Allas förmågor och kompetens stärks	9
3.3 Kreativ, utforskande och ansvarsfull verksamhet förnyar samhället	10
3.4 Förutsättningarna för ett meningsfullt liv förverkligas på lika villkor för alla	11
3.5 Uppföljning	12

Bilder: Pia Inberg/Keksi/Finland Promotion Board | Nadine Shaabana/Unsplash | Suvi-Tuuli Kankaanpää

1. INLEDNING

Handlingsplanen för hållbar utveckling på global nivå, Agenda 2030, antogs av FN 2015. Agenda 2030 utgör den första gemensamma handlingsplanen och de globala målen för FN:s medlemsländer i syfte att få till stånd en hållbar utveckling.

Agenda 2030 siktar på att avskaffa extrem fattigdom och skapa en hållbar utveckling som beaktar de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna på lika villkor. Syftet med programmet är att lyfta den globala utvecklingen in på ett spår som tryggar människors välmående och de mänskliga rättigheterna samt den ekonomiska välfärden och stabiliteten i samhället på ett sätt som är hållbart med tanke på miljön och som gör slut på den extrema fattigdomen i världen.

Agenda 2030 främjar en hållbar utveckling via 17 centrala mål och 169 delmål, som är förbundna med varandra. För att verkställa dem krävs en helhetssyn som omfattar

dem alla, samt åtgärder på samtliga nivåer – såväl regionalt, nationellt som globalt. Den offentliga och den privata sektorn, civilsamhället, sammanslutningar och individer bör alla verka för dessa mål.

Enligt en vetenskaplig bedömning av världsläget gällande hållbar utveckling av en oberoende internationell forskargrupp som tillsatts av FN (Global Sustainable Development Report, 2019) har genomförandet av Agenda 2030 inte framskridit i önskad riktning globalt. I stället för enskilda lösningar efterlyser forskarna att man går in för att bryta ner hela system. Samtliga mål för en hållbar utveckling är intimt förknippade med varandra. De största problemen är en växande ojämlikhet, klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. För att skapa grunden för en välfungerande och kunnig mänsklighet föreslår forskarna att man fokuserar på att

GLOBALA MÅLEN för hållbar utveckling

BILD 1.
Målen för
Agenda 2030.

trygga alla människors välbefinnande och möjligheter, med särskild betoning på den tidiga barndomen. Dessutom måste vi lyfta fram hur vi tillsammans ska svara på de utmaningar vi står inför gällande en rättvis värld, hållbar ekonomi, hållbara städer samt avskaffandet av kol som energikälla och säkerställandet av matproduktionen och jordens ekologiska system. Rapporten granskar också forskningens roll för att uppnå målen för Agenda 2030 och beaktar därvid bland annat vikten av samarbetet mellan forskning, politiska beslutsprocesser och civilsamhället.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering **"Ett inkluderade och kunnigt Finland"** är målet att Finland senast 2030 ska vara ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle. Enligt regeringsprogrammet har Finland ett globalt ansvar och verkar aktivt och i egenskap av föregångare för att nå de globala målen för Agenda 2030.

Undervisnings- och kulturministeriet deltar i genomförandet av Finlands nationella Agenda 2030, bl.a. inom ramen för Finlands kommissioner för hållbar utveckling

och utvecklingspolitik samt i beredningen en nationell färdplan för uppfyllandet av målen för Agenda 2030 under ledning av statsrådets kansli.

I undervisnings- och kulturministeriets strategi 2030 har ministeriet gett löfte om att stärka Finlands internationella genomslag och globala ansvar samt förbundit sig till en hållbar utveckling. Vidare har ministeriet i sin samhällsgaranti för hållbar utveckling lovat beakta målen och principerna för hållbar utveckling i sin verksamhet och i styrningen av underliggande ämbetsverk och inrättningar. Ministeriet uppmuntrar aktivt aktörerna inom förvaltningsområdet att främja uppfyllandet av målen för en hållbar utveckling.

År 2017 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en arbetsgrupp för hållbar utveckling, som fick i uppgift att främja genomförandet av Agenda 2030 inom ministeriets förvaltningsområde. Arbetsgruppen har i enlighet med sitt uppdrag gjort upp riktlinjer som beretts genom ett öppet hörande, som inkluderade workshoppar och ett webbhörande, och riktade sig till aktörer och intressentgrupper

inom ministeriets förvaltningsområde. Hörandet genomfördes av Gaia Consulting Oy, som även sammanställt en rapport med de viktigaste resultaten (på finska):(<https://okmkeke.wordpress.com>).

Undervisnings- och kulturministeriets riktlinjer för hållbar utveckling stöder och kompletterar vårt lands arbete för att genomföra Agenda 2030 på nationell nivå. I riktlinjerna har vi eftersträvat att identifiera de punkter där målen för Agenda 2030 och undervisnings- och kulturministeriets strategi 2030 sammanfaller, samt ge en helhetsbild av hur undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde bidrar till att främja målen för Agenda 2030.

Avsikten är att riktlinjerna ska bidra till att kartlägga ramarna för genomförandet av åtgärderna för Agenda 2030 vid undervisnings- och kulturministeriet och inom ministeriets förvaltningsområde.

Bilder: Pasi Markkanen/Finland Promotion Board | Suvi-Tuuli Kankaanpää

2. AGENDA 2030 – MÅLEN ur undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområdes perspektiv

Att stärka bildning och kunnande är en förutsättning för att nå målen för Agenda 2030. Genom utbildnings-, forsknings-, kultur-, ungdoms- och idrottspolitiken kan ministeriet och dess förvaltningsområde delta i främjandet av samtliga mål för Agenda 2030. Där ingår också flera mål som direkt gäller utbildning och kunnande, forskning och innovationer, kultur, de ungas delaktighet samt idrott och motion.

Undervisnings- och kulturministeriet samt ministeriets förvaltningsområde har gjort mycket långsiktigt och målmedvetet arbete i syfte att främja en hållbar utveckling. I och med Agenda 2030 är målen för en hållbar utveckling ännu mer i fokus för ministeriets nationella, europeiska och internationella samarbeten.

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde har ett särskilt ansvar för främjandet av målen som gäller en socialt hållbar utveckling, såsom att stärka bildningen och allas välbefinnande. Samtidigt bildar

de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella hållbarhetsmålen en helhet som stöder och kompletterar varandra. Genom åtgärder på ministeriets förvaltningsområde kan vi bidra till den kulturella förändring som är en förutsättning för en kursändring mot en övergripande hållbar utveckling.

Strategierna och riktlinjerna för undervisnings- och kulturministeriet och ministeriets förvaltningsområde har på senare år i allt högre grad gått in för att stärka grunden för verksamhet i linje med främjandet av en hållbar utveckling. Samtidig behöver grunden dock stärkas.

Ministeriet främjar verkställigheten av målen för Agenda 2030 genom lagstiftning samt genom ekonomisk och informationsstyrning. I regel utgör främjandet av hållbar utveckling en integrerad del av lagstiftningen och styrdokumentet inom ministeriets ansvarsområden. Inom statsunderstödsverksamheten har ministeriet förbundit sig till kulturell mångfald, samhörighet

och delaktighet, jämställdhet, likställdhet och hållbar utveckling.

De centrala målen för undervisnings- och kulturministeriets framtidsöversikt (2018) står i samklang med målen för Agenda 2030. Att höja utbildnings- och kompetensnivån samt säkerställa förutsättningarna för kontinuerligt lärande och satsa på småbarnspedagogik, forsk-

ning och utveckling, informationspolitik, människors välbefinnande, kreativitet, konst och kultur stärker grunden för en hållbar utveckling. Att stoppa den växande ojämlikheten samt stärka delaktigheten, förbättra tillgången till konst, kultur och idrott utgör grunden för social kohesion samtidigt som det är en förutsättning för en hållbar utveckling.

Värderingarna och principerna för en hållbar utveckling, inklusive globalt ansvar och verksamhet i linje med dem, utsträcker sig till samtliga delområden i undervisnings- och kulturministeriets strategi 2030:

allas förmågor och kompetens stärks

kreativ, utforskande och ansvarsfull verksamhet förnyar samhället och

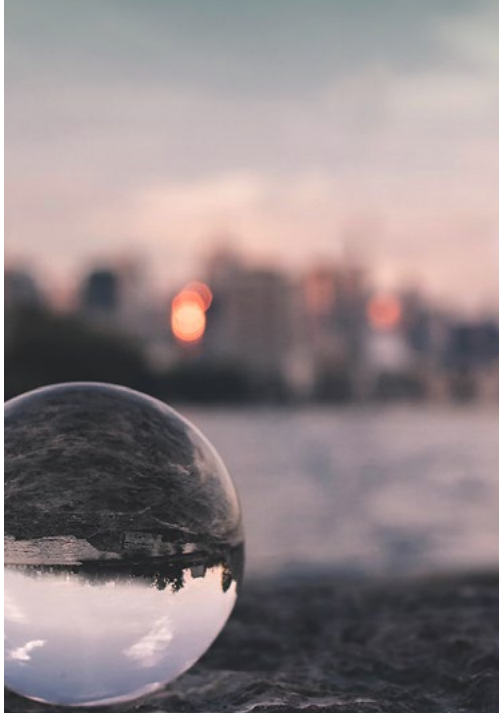

förutsättningarna för ett meningsfullt liv för alla tryggas på lika villkor.

3. RIKTLINJER

3.1 En hållbar grund för förvaltningsområdet

De här Agenda 2030 -målen främjas:

3.2 Allas förmågor och kompetens stärks

3.3 Kreativ, utforskande och ansvarsfull verksamhet förnyar samhället

Indirekta SDG:

3.4 Förutsättningarna för ett meningsfullt liv för alla förverkligas på lika villkor

Indirekt SDG:

3.1 En hållbar grund för förvaltningsområdet

För att uppfylla målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 krävs en effektiv och ansvarsfull förvaltning. Dessutom krävs det samarbeten och globala partnerskap för att lyckas nå målen.

Verksamhet i enlighet med riktlinjerna för hållbar utveckling genomsyrar och är bindande för såväl undervisnings- och kulturministeriet som hela förvaltningsområdet. Också inom förvaltningsområdet har en hållbar utveckling tagits väl i beaktande, i synnerhet på strategiskt nivå. Framöver kommer det att vara viktigt att utveckla och förnya metoderna för att bättra och på ett mer övergripande sätt införliva målen för Agenda 2030 i ministeriets och hela förvaltnings-

områdets verksamhet. Framför allt gäller det att utveckla tillräcklig kompetens, engagera tjänstemän och relevanta aktörer på bred front samt skapa samarbeten mellan olika förvaltnings- och ansvarsområden.

I och med att betydelsen av en hållbar utveckling växer sig starkare, behövs nya konkreta verksamhetsmodeller med vars hjälp man kan stödja hållbar verksamhet inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. I och med att hållbar utveckling görs till en övergripande princip för all verksamhet, innebär det också att man kan gå in för avsevärda förändringar i hur verksamheten bedrivs och organiseras.

RIKTLINJER:

Undervisnings- och kulturministeriet

- förbinder sig till en hållbar verksamhetskultur i den egna verksamheten
- granskar sin verksamhet och sina förfaranden, bland annat i enlighet med principerna för statsunderstödsverksamheten och en hållbar utveckling, samt vidtar de ändringar som behövs
- etablerar verksamheten vid ministeriets arbetsgrupp för hållbar utveckling och förbättrar den interna samordningen
- verkar proaktivt och för aktivt vidare de värderingar som ingår i en hållbar utveckling på nationell nivå, inom Europeiska unionen och i ministeriets internationella samarbeten
- beaktar en hållbar utveckling och målen för Agenda 2030 i styrningen av ämbetsverken och inrättningarna samt ansvarsområdena inom förvaltningsområdet samt följer upp och utvärderar uppfyllandet av dessa mål
- skapar förutsättningar för och uppmuntrar aktörerna inom förvaltningsområdet att skapa och utveckla nätverk för hållbar utveckling samt till sektorsövergripande samarbeten
- uppmuntrar aktörerna inom förvaltningsområdet att stärka åtgärderna för att främja målen för Agenda 2030 i det internationella samarbetet och att stärka sitt globala ansvar
- utför sektorsvisa utredningar över främjandet av målen för Agenda 2030 och en hållbar utveckling

De här Agenda 2030 -målen främjas:

16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

17 GENOMFÖRANDE OCH PARTNERSKAP

3.2 Allas förmågor och kompetens stärks

Kompetens är ett villkor för att uppnå målen för en hållbar utveckling och för hela Agenda 2030. Undervisnings- och kulturministeriet och dess förvaltningsområde svarar för samhällets bildningsgrund. Kunskan- det överförs till arbetslivet via kompetenta människor.

Småbarnspedagogik, utbildning, forskning, konst, kultur, idrott och ungdomsarbete förnyar samhället och skapar förutsättningar för allas välbefinnande, vilket möjliggör verksamhet i enlighet med en hållbar utveckling. Nyckelkunskaperna inom kontinuerligt lärande¹ är ett villkor för människors förmåga att följa med den globala utvecklingen samt det egna samhällets och näromgivningens utveckling, samt därmed också en hållbar utveckling och för att delta i debatten om den. En hög utbildningsnivå möjliggör kompetensutveckling samt utveckling på konstens och kulturens område som kan leda fram till de sociala, kulturella och tekniska lösningar som krävs för en hållbar utveckling.

Undervisnings- och kulturministeriet strävar efter att bidra till att allas förmågor och kompetens

stärks. Det innebär bland annat att rätten till utbildning på lika villkor, en högklassig småbarnspedagogik, en höjning av kompetens- och utbildningsnivån, kontinuerligt lärande samt tillgången till information och de kulturella rättigheterna tillgodoses.

Ministeriets strategi är i linje med mål 4 för Agenda 2030. Utgångsläget i Finland är rätt bra, men för att uppnå målen och hålla fast vid dem krävs att verksamheten blir ännu mer målmedveten. Finländska barn i till exempel i småbarnspedagogik i mindre utsträckning än genomsnittet för OECD-länderna. Skillnaderna är stora, i synnerhet jämfört med de andra nordiska länderna. Man kan se en tydlig nedgång i fråga om inlärningsresultaten inom den grundläggande utbildningen. Elevernas bakgrund påverkar i allt högre grad deras inlärningsresultat och övergången till fortsatta studier. Varje år blir ca 15 procent av alla unga utan studieplats på andra stadiet. Därtill syns en nedgående trend i andelen unga vuxna som avlägger högskoleexamen. Enligt ministeriets strategi säkerställs en likvärdig och hög-

RIKTLINJER:

Undervisnings- och kulturministeriet

- uppmuntrar anordnare av småbarnspedagogik och utbildning att integrera hållbar utveckling i fostran och utbildning
- betonar vikten av att beakta aspekter som gäller hållbar utveckling i lärarutbildningen och stöder stärkandet av hållbar utveckling inom ramen för lärarnas fortbildning
- främjar kompetensen inom hållbar utveckling genom att stärka samarbetet mellan formell och informell utbildning
- utvecklar de allmänna biblioteken som aktörer som tryggar tillgången till information och främjar kontinuerligt lärande
- uppmuntra aktörer inom idrotts-, ungdoms-, konst- och kultursektorn att agera i enlighet med hållbar utveckling och på så sätt främja kunskan- det om hållbar utveckling
- betonar vikten av att öka möjligheterna till kontinuerligt lärande och individuell handledning
- främjar en helhetsbetonad verksamhet för hållbar utveckling som omfattar olika livsområden och som är kopplad till kontinuerligt lärande samt att information överförs till verksamheten och från planer till praktiken

klassig utbildning samt möjligheter till kontinuerligt lärande för alla på samtliga utbildningsstadier.

I enlighet med regeringsprogrammet kommer regeringen före utgången av 2020 att utarbeta en utbildningspolitisk redogörelse som söker gemensamma långsiktiga metoder för att höja utbildnings- och

kompetensnivån, stärka den utbildningsmässiga jämlikheten och minska skillnaderna i lärande i Finland. Regeringsprogrammet förutsätter också att hållbar utveckling samt klimat- och jämställdhetsfostran beaktas som genomgående teman på olika utbildningsstadier.

De här Agenda 2030 -målen främjas:

¹ läs- och skrivkunskaper, flerspråkighet, numeriska, naturvetenskapliga och ingenjörsmässiga färdigheter, digitala och tekniska färdigheter, sociala färdigheter och inlärningsfärdigheter, medborgarfärdigheter, företagarfärdigheter samt färdigheter som hänför sig till kulturell medvetenhet och uttrycksförmåga

3.3 Kreativ, utforskande och ansvarsfull verksamhet förnyar samhället

Investeringarna i kompetens, forsknings- och innovationsverksamhet, ungdomsarbete, konst-, kultur- och idrottsverksamhet stöder en hållbar förnyelse av ekonomin och samhället samt medborgarnas välfärd och en forskningsinriktad, kreativ, ansvarsfull och internationell livsstil. Detta är särskilt i linje med mål 8,9, 10,11 och 12 för Agenda 2030, och bidrar som verksamhets-sätt betraktat till genomförandet av Agenda 2030 i sin helhet.

En aktiv samhällsdebatt och civilsamhället utgör en förändringskraft som främjar ansvarstagande och i bästa fall erbjuder lösningar på de globala utmaningarna för en hållbar utveckling, särskilt gällande klimatförändringen och miljöfrågor.

Enligt undervisnings- och kulturministeriets strategi påverkas ministeriets mål och verksamhet av globaliseringen, klimatförändringen, utvecklingen inom vetenskap, teknik och ekonomi, förändringar i befolkningsstrukturen och den varierande ställningen hos olika befolkningsgrupper, den ökande ojämlikheten mellan olika områden samt särutvecklingen i fråga

om värderingar och attityder. Den ekonomiska tillväxten, arbetslivets utveckling och gemenskapernas livskraft främjas med iakttagande av principerna för hållbar utveckling. Konst och kultur skapas, produceras och utnyttjas mångsidigt och kulturarvets mångfald skyddas.

Utgångsläget i relation till målen för Agenda 2030 varierar för Finlands del. I internationella jämförelser skiljer sig vårt land till sin fördel som en nation vars framgångar baserar sig på kreativitet, kompetens och innovationsförmåga. Emellertid minskade de offentliga och privata investeringarna i forskning och utveckling oavbrutet i närapå tio års tid fram till 2017. Därtill behöver kunskapsbasen för att beskriva fenomenbaserad och mångvetenskaplig forskning stärkas och utvecklas, eftersom det i allt högre grad är denna typ av forskning samt olika forsknings- och kompetenskluster som styr utvecklingen.

Konstnärers, forskares och civilsamhällets röst och kompetens i samhällsdebatten behöver stärkas. I vårt utbildningssystem tillför till

exempel undervisningen och utbildningen inom konst och kultur, inklusive den grundläggande konstun-

dervisningen, kunskande som bör utnyttjas effektivt i utvecklingen av samhället.

RIKTLINJER:

Undervisnings- och kulturministeriet

- stärker förutsättningarna och resurserna för forsknings-, innovations- och utvecklingsverksamhet genom åtgärder i regeringsprogrammets färdplan för forskning, utveckling och innovation samt stärker FUI-verksamhetens möjligheter att stödja att målen för Agenda 2030 uppfylls
- stärker samhällsansvaret och en hållbar utveckling i verksamheten inom motionsfrämjande organisationer, i ungdomssektorn samt inom konst- och kultursektorerna genom resurs- och informationsstyrning
- främjar ibruktagandet av principerna för energieffektivitet, cirkulär ekonomi och andra hållbara principer vid byggandet av idrottsanläggningar och kulturlokaler samt underhållet och utnyttjandet av det befintliga byggnadsbeståndet
- främjar skyddet för, värnandet om och en hållbar användning av kulturarvet genom åtgärder som ingår i den kulturarvsstrategi som utarbetas i enlighet med regeringsprogrammet
- främjar en ansvarsfull produktion och konsumtion av kultur- och idrottstjänster och -evenemang samt en hållbar kultur-turism som stöder den lokala kulturen

De här Agenda 2030 -målen främjas:

Indirekta SDG:

3.4 Förutsättningarna för ett meningsfullt liv för alla förverkligas på lika villkor

Agenda 2030 är en handlingsplan för människorna, planetens och vårt välbefinnande. Enligt undervisnings- och kulturministeriets strategi är ministeriets uppgift att skapa möjligheter för var och en att uppleva livet som meningsfullt. Löftet gäller alla tjänster och innehåll som skapas på vårt verksamhetsområde, tillgången till dem och fördelningen av dem på lika villkor.

Det arbete som görs inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområden påverkar människors välbefinnande och framgång i livet på lång sikt. Verksamheten inom förvaltningsområdet är intimt förbundet med medborgarnas vardagsliv. Utbildnings-, kultur-, idrotts-, och ungdomspolitiken skapar grunden för samhörighet, medborgarnas förtroende och respekt för varandra, öppenhet och kulturell mångfald i vårt samhälle.

Undervisnings- och kulturministeriets strategi siktar mot att främja utvecklingen mot ett meningsfullt liv för var och en på lika villkor genom att stärka ett aktivare medborgarskap och en aktivare livsstil,

genom att öka utövandet av idrott och motion, konst och kultur samt genom att barns och ungas röst har genomslag i samhället. Målet är att tillföra mer gemensamt ansvar, deltagande, öppenhet och samhörighet. Löftet gäller alla tjänster och innehåll som skapas inom respektive ansvarsområde, tillgången till dem och hur de fördelas.

Ministeriets strategi är i linje med mål 5,8,10 och 11 i Agenda 2030 och stöder indirekt en del andra mål.

Utgångsläget i Finland är bra, men det krävs åtgärder för att stoppa den växande ojämlikheten inom befolkningen. Till exempel när det gäller konst, kultur och motion finns det skillnader som beror på befolkningens socioekonomiska bakgrund, utbildningsnivå och geografiska läge. Stillasittande är ett hot mot befolkningens välbefinnande och hälsa. En särskild utmaning är att utveckla sådana verksamhets- och serviceformer som både intresserar och når ut till människor som sällan ägnar sig åt konst, kultur och idrott. Konst, kultur och idrott bör också ses som ett mer omfattan-

de och meningsfullt livsinnehåll, som skapas av individer och större sammanslutningar och ger hållbar utveckling en mänsklig och social innebörd.

RIKTLINJER:

Undervisnings- och kulturministeriet

- stärker den utbildningsmässiga jämställdheten och likställdheten på alla utbildningsstadier
- främjar lika möjligheter för olika befolkningsgrupper att utöva hobbyverksamhet runtom i Finland
- utvecklar verksamhets- och serviceformerna och miljöerna för kultur och idrott så att olika befolkningsgruppers behov och förväntningar identifieras och tas i beaktande
- stärker de ungas delaktighet, påverkansmöjligheter och demokratiska färdigheter genom resurs- och informationsstyrning
- stärker civilsamhällets livskraft

De här Agenda 2030 -målen främjas:

Indirekt SDG

3.5 Uppföljning

Undervisnings- och kulturministeriet följer upp och utvärderar genomförandet av riktlinjerna sektorsvis och gemensamt inom hela förvaltningsområdet.

Ministeriet följer upp och utvärderar hur målen för Agenda 2030 uppnås genom den ekonomiska styrningen och informationsstyrningen av ämbetsverken och inrättningarna inom ministeriets förvaltningsområde.

Undervisnings- och kulturministeriet utnyttjar forsknings-, utrednings- och indikatoruppgifter i genomförandet och uppföljningen av riktlinjerna. Ministeriets ansvarsområden tar fram indikatorer för hållbar utveckling med beaktande av det arbete för att utarbeta indikatorer för hållbar utveckling som utförs inom hela statsrådet.

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet